

УДК 811.111'374

DOI <https://doi.org/10.12958/2227-2844-2026-1-15-21>**Томчаковська Юлія Олегівна,**

доктор філологічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна.

[yuliya.tomchakovskaya@gmail.com](mailto:yuliya.tomchakovskaya@gmail.com)<https://orcid.org/0000-0003-0117-2704>**Швелідзе Лідія Дмитрівна,**

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна.

[9087000@gmail.com](mailto:9087000@gmail.com)<https://orcid.org/0000-0003-2291-5255>**Сташук Тетяна Ігорівна,**

аспірант, асистент кафедри іноземних мов

Національного університету «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна.

[tetiana.stashuk10@gmail.com](mailto:tetiana.stashuk10@gmail.com)<https://orcid.org/0000-0002-3475-6530>**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ ОБЛІКУ  
ТА ОПОДАТКУВАННЯ В ДИСКУРСІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ:  
КОРПУСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

У сучасному мовознавстві термінологічні системи розглядаються як динамічні, структурно організовані та функціонально зумовлені підсистеми мови, що відображають розвиток професійних сфер діяльності. Особливої уваги набуває дослідження англomовної термінології публічного управління, обліку та оподаткування, що функціонує в умовах глобалізації, цифровізації та уніфікації управлінських практик. У цьому контексті актуальним є вивчення лексико-семантичних характеристик відповідної терміносистеми, оскільки саме вони забезпечують точність професійної комунікації та ефективність управлінських процесів.

Проблематика формування та функціонування англomовних терміносистем менеджменту й суміжних галузей уже перебувала в полі зору науковців. Зокрема, досліджено специфіку терміносистеми менеджменту як сфери бізнес-діяльності (Галинська, 2014), питання унормування української термінології (Краснопольська, 2014), синтагматичні та парадигматичні особливості англomовних терміносистем (Куделко, 2003), а також етимологічні джерела формування термінів (Сухачова, Воскобойник, Кононенко, 2024). Сучасні дослідження акцентують увагу на структурно-семантичних механізмах творення термінів (Томчаковська, Строченко, Шевченко-Бітенська, Лесневська, 2025), що дозволяє глибше осмислити їхню системну організацію.

Водночас спостерігається недостатня розробленість питання функціонування термінів обліку та оподаткування саме в дискурсі публічного управління, де вони набувають додатко-

вих семантичних відтінків і прагматичних функцій. У цьому аспекті важливим інструментом виступає корпусна лінгвістика, яка забезпечує емпіричну основу для аналізу реального вживання термінів у професійних текстах. Корпусно орієнтовані підходи дозволяють виявити частотність, колокаційні зв'язки, семантичні варіації та контекстуальну специфіку термінологічних одиниць (Tarnavska, 2025). Використання авторитетних лексикографічних джерел сприяє уточненню дефініцій та нормалізації термінів (A dictionary of business and management, 2026).

Матеріалом дослідження слугують тексти англomовного публічного управлінського дискурсу, зокрема аналітичні звіти, урядові документи та наукові праці у сфері публічного адміністрування (Hildreth, Miller, Lindquist, 2021), а також дані корпусу British National Corpus. Залучення корпусних ресурсів дає змогу простежити функціонування термінів у різних типах дискурсу та визначити їхні лексико-семантичні особливості.

**Метою статті** є виявлення лексико-семантичних особливостей англomовної термінології обліку та оподаткування в дискурсі публічного управління на основі корпусного аналізу.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: визначити склад досліджуваної терміносистеми та відібрати релевантні терміни; проаналізувати їхні семантичні характеристики, зокрема полісемію, термінологічну варіативність і контекстуальні значення; встановити типові колокації та синтагматичні зв'язки; дослідити функціональні особливості термінів у публічному управлінському дискурсі; узагальнити отримані результати з огляду на сучасні тенденції розвитку термінології у сфері обліку та оподаткування.

Склад досліджуваної терміносистеми формується на перетині трьох взаємопов'язаних сфер: публічного управління, обліку та оподаткування, що зумовлює її міждисциплінарний характер і складну структурну організацію. Відбір термінологічних одиниць здійснюється з урахуванням їх функціонування в англomовному публічному управлінському дискурсі, частотності в корпусних джерелах, а також наявності у фахових лексикографічних ресурсах.

До ядра терміносистеми належать базові терміни обліку та оподаткування, які є концептуально визначальними та мають високу частотність уживання: *tax, taxation, tax policy, tax rate, tax liability, public revenue, budget, public expenditure, fiscal policy, accounting, financial reporting, assets, liabilities, equity, audit*. Зазначені одиниці репрезентують ключові поняття фінансово-економічної діяльності держави та забезпечують номінацію основних категорій публічних фінансів.

До приядерної зони відносяться терміни, що деталізують і конкретизують процеси управління фінансами: *tax compliance, tax evasion, tax administration, public finance management, government spending, revenue collection, financial statements, cost accounting, accrual accounting, fiscal transparency, budget deficit, public debt*. Вони характеризуються нижчою частотністю порівняно з ядром, але відіграють важливу роль у спеціалізованому дискурсі.

Периферійну зону становлять терміни, що мають ширше або міждискурсивне вживання і набувають специфічного значення в контексті публічного управління: *governance, accountability, transparency, efficiency, compliance, regulation, policy implementation, institutional framework*. Їх семантика часто варіюється залежно від контексту, що зумовлює підвищену полісемію та функціональну гнучкість.

Відбір релевантних термінів здійснюється за такими критеріями: частотність у корпусі British National Corpus; наявність дефініції у спеціалізованих словниках (зокрема, A Dictionary of Business and Management); належність до професійної сфери публічного управління, обліку та оподаткування; регулярність уживання у нормативних і аналітичних текстах; здатність утворювати стабільні колокації.

Аналіз семантичних характеристик відібраних термінів засвідчує їхню складну внутрішню організацію, що виявляється у полісемії, термінологічній варіативності та залежності значення від контексту функціонування в дискурсі публічного управління.

Полісемія є однією з визначальних рис досліджуваної терміносистеми, оскільки значна частина термінів функціонує одночасно в кількох галузях знань. Так, термін *tax* позначає як сам податок як обов'язковий платіж, так і процес оподаткування або систему податкових відносин. Аналогічно, термін *liability* у бухгалтерському обліку означає фінансові зобов'язання, тоді як у ширшому управлінському дискурсі може позначати юридичну відповідальність. Термін *revenue* також демонструє семантичну варіативність, позначаючи як загальні доходи держави, так і конкретні надходження від податків або інших джерел. Така полісемія зумовлена міждисциплінарністю терміносистеми та підтверджує її динамічний характер (Куделко, 2003).

Термінологічна варіативність проявляється у співіснуванні кількох номінацій для позначення одного й того самого поняття або близьких концептів. Наприклад, у корпусі фіксуються варіанти *tax avoidance* та *tax planning*, які в окремих контекстах можуть перетинатися за значенням, хоча перший має частіше негативну конотацію, а другий – нейтральну або позитивну. Подібно, *financial reporting* і *financial disclosure* можуть функціонувати як взаємозамінні у певних типах текстів, проте відрізняються за ступенем формалізації та правового регулювання. Варіативність також реалізується на словотвірному рівні через дериваційні моделі (*tax* → *taxation* → *taxable* → *taxpayer*), що узгоджується з положеннями про структурно-семантичну організацію термінів (Томчаковська, Строченко, Шевченко-Бітенська, Лесневська, 2025).

Контекстуальна зумовленість значення є ключовим чинником функціонування термінів у дискурсі публічного управління. У корпусних даних British National Corpus простежується, що значення терміна конкретизується через типові колокації та синтагматичні зв'язки. Наприклад, термін *compliance* у поєднаннях *tax compliance*, *regulatory compliance*, *fiscal compliance* набуває різних семантичних відтінків залежно від сфери застосування. Термін *audit* у контекстах *public audit*, *internal audit*, *tax audit* варіює своє значення від загальної перевірки до спеціалізованих процедур контролю. Подібно, *policy* у словосполученнях *fiscal policy*, *tax policy*, *public policy* конкретизується відповідно до галузі управління.

Крім того, спостерігається тенденція до семантичної спеціалізації термінів у межах інституційного дискурсу, де їх значення звужується і стандартизується відповідно до нормативних документів та професійних практик. Водночас у ширшому медійному або аналітичному дискурсі ці ж терміни можуть зберігати певну семантичну гнучкість і набувати додаткових конотативних відтінків.

Встановлення типових колокацій і синтагматичних зв'язків досліджуваних термінів засвідчує їхню високу ступінь структурованості та регулярності функціонування в англomовному публічному управлінському дискурсі. Корпусний аналіз, здійснений на матеріалі British National Corpus, дозволяє виявити стабільні поєднання, які формують ядро професійної комунікації.

Найбільш продуктивними є іменникові словосполучення з атрибутивним компонентом, зокрема *tax policy*, *tax system*, *tax burden*, *fiscal policy*, *public expenditure*, *budget deficit*, *public revenue*, *financial reporting*, *accounting standards*, *audit procedures*. Такі колокації відзначаються високою частотністю та виконують номінативну функцію, забезпечуючи точне позначення ключових понять галузі. Значна частина термінів утворює стійкі синтагматичні зв'язки у форматі “іменник + іменник” або “прикметник + іменник”, що відповідає загальним тенденціям англomовної термінотворчості (Куделко, 2003).

Дієслівні колокації також відіграють важливу роль у структурі дискурсу, оскільки відображають процесуальність управлінської діяльності: *impose taxes*, *collect revenue*, *allocate funds*, *manage public finances*, *conduct an audit*, *ensure compliance*, *reduce tax burden*. У таких поєднаннях терміни реалізують свої функціональні зв'язки з дієсловами дії, що дозволяє моделювати типові управлінські сценарії.

Окрему групу становлять колокації з абстрактними іменниками, які формують аналітичний та нормативний характер дискурсу: *ensure transparency, promote accountability, enhance efficiency, maintain fiscal discipline, achieve budget balance*. Вони виконують прагматичну функцію, пов'язану з оцінкою та регуляцією діяльності публічних інституцій.

Синтагматичні зв'язки досліджуваних термінів характеризуються передусім регулярністю сполучуваності та обмеженою варіативністю партнерів, що є ознакою термінологічної стабільності. Водночас у межах різних типів дискурсу (нормативного, аналітичного, наукового) спостерігаються певні відмінності у виборі колокацій, що свідчить про адаптивність термінів до комунікативної ситуації.

Функціональні особливості термінів у публічному управлінському дискурсі реалізуються на кількох рівнях. По-перше, вони виконують номінативну функцію, забезпечуючи точне позначення економічних і управлінських явищ. По-друге, терміни мають когнітивну функцію, оскільки структурують професійне знання та відображають концептуальну картину публічних фінансів. По-третє, вони виконують комунікативно-прагматичну функцію, сприяючи стандартизації управлінського дискурсу та забезпечуючи однозначність інтерпретації в межах професійної спільноти.

Крім того, у дискурсі публічного управління терміни часто набувають нормативного характеру, оскільки використовуються в офіційних документах, регуляторних актах і звітах. У таких контекстах вони характеризуються високим рівнем семантичної точності та мінімальною варіативністю. Водночас у аналітичних і наукових текстах спостерігається більша гнучкість їх уживання, що дозволяє реалізувати інтерпретаційний потенціал термінів.

Отже, проведене дослідження підтвердило, що термінологія обліку та оподаткування в англomовному дискурсі публічного управління становить складну, багаторівневу та функціонально організовану систему, що формується на перетині кількох професійних сфер. Встановлено, що її ядро представлене базовими фінансово-економічними поняттями, тоді як приєднані та периферійні зони забезпечують деталізацію та розширення значень у межах управлінської комунікації.

Аналіз семантичних характеристик засвідчив, що досліджувані терміни характеризуються полісемією, термінологічною варіативністю та контекстуальною зумовленістю значення, що відображає їхню міждисциплінарну природу та адаптивність до різних типів дискурсу. Виявлено, що значення термінів конкретизується через типові колокації та синтагматичні зв'язки, які формують стійкі моделі професійного мовлення.

Установлено, що найбільш продуктивними є іменникові та дієслівні колокації, які забезпечують як номінацію ключових понять, так і відображення процесуальної динаміки публічного управління. Синтагматичні зв'язки характеризуються регулярністю та відносною стабільністю, водночас зберігаючи здатність до варіації залежно від комунікативного контексту.

З'ясовано, що терміни виконують комплекс функцій – номінативну, когнітивну та комунікативно-прагматичну, забезпечуючи точність, структурованість і стандартизацію публічного управлінського дискурсу. У нормативних текстах вони тяжіють до однозначності та уніфікації, тоді як у науковому та аналітичному дискурсі демонструють більшу семантичну гнучкість.

Отримані результати підтверджують ефективність корпусного підходу для вивчення термінології, оскільки він дозволяє виявити реальні моделі функціонування термінів у професійному мовленні. Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні корпусної бази, зіставному аналізі різних мов та поглибленні вивчення прагматичних і дискурсивних аспектів термінології публічного управління.

**Список використаної літератури**

1. Галинська О. М. Специфіка англійської терміносистеми менеджменту як сфери бізнес-діяльності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2014. Вип. 45. С. 11–14.
2. Краснопольська Н. Л. Загальні рекомендації щодо унормування української термінології менеджменту. *Українська мова*. 2014. № 1(49). С. 97–104.
3. Куделко З. Б. Англійська терміносистема ринкових взаємин: синтагматичні та парадигматичні особливості : дис. ... канд. філол. наук за спец. 10.02.04 – германські мови. Львів, 2003.
4. Сухачова Н. С., Воскобойник В. І., Кононенко В. В. Англійська терміносистема менеджменту: етимологічний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. Вип. 35. С. 121–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.21>
5. Томчаковська Ю. О., Строченко Л. В., Шевченко-Бітенська О. В., Лесневська К. В. Формування англійських термінів менеджменту в структурно-семантичному аспекті. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Вип. 40. Т. 2. С. 258–262. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.40.2.41>
6. Tarnavska M. M. Corpora-Based Analysis of Specialised Texts for Translation Training: Terms and Neologisms. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. Вип. 2 (213). С. 177–182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-23>
7. A dictionary of business and management. URL: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780199234899.001.0001/acref-9780199234899> (дата звернення: 19.02.2026).
8. British National Corpus (BNC). English-Corpora.org. URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/> (дата звернення: 20.02.2026).
9. Hildreth W. B., Miller G. J., Lindquist E. A. (eds.). *Handbook of Public Administration*. 4th ed. New York : Routledge, 2021. 334 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429270680>

**References**

1. Halynska, O. M. (2014). Spetsyfika anhlomovnoi terminosystemy menedzhmentu yak sfery biznes-dialnosti [Specificity of the English-language terminology system of management as a field of business activity]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» – Scientific notes of the National University «Ostroh Academy»*, (45), 11–14 [in Ukrainian].
2. Krasnopolska, N. L. (2014). Zahalni rekomendatsii shchodo unormuvannia ukrainskoi terminolohii menedzhmentu [General recommendations for standardizing Ukrainian management terminology]. *Ukrainska mova – Ukrainian language*, 1(49), 97–104 [in Ukrainian].
3. Kudelko, Z. B. (2003). Anhliiska terminosystema rynkovykh vzaiemyn: Syntahmatychni ta paradyhmatychni osoblyvosti [English terminology system of market relations: Syntagmatic and paradigmatic features]. *Doctoral thesis*. Lviv [in Ukrainian].
4. Sukhachova, N. S., Voskoboinyk, V. I., & Kononenko, V. V. (2024). Anhlomovna terminosystema menedzhmentu: Etymolohichni aspekt [English management terminology system: Etymological aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, (35), 121–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.35.21> [in Ukrainian].
5. Tomchakovska, Yu. O., Strochenko, L. V., Shevchenko-Bitenska, O. V., & Lesnevskaya, K. V. (2025). Formuvannia anhlomovnykh terminiv menedzhmentu v strukturno-semantychnomu aspekti [Formation of English management terms in the structural-semantic aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii – Transcarpathian philological studies*, 40(2), 258–262. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.40.2.41> [in Ukrainian].
6. Tarnavska, M. M. (2025). Corpora-based analysis of specialised texts for translation training: Terms and neologisms. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky – Research Bulletin. Series: Philological sciences*, 2(213), 177–182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-23>
7. A dictionary of business and management. (n.d.). Oxford Reference. Retrieved February 19, 2026, from <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/acref/9780199234899.001.0001/acref-9780199234899>

8. British National Corpus (BNC). (n.d.). English-Corpora.org. Retrieved February 20, 2026, from <https://www.english-corpora.org/bnc/>

9. Hildreth, W. B., Miller, G. J., & Lindquist, E. A. (Eds.). (2021). Handbook of public administration. (4th ed.). Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429270680>

### **Томчаковська Ю. О., Швелідзе Л. Д., Сташук Т. І. Лексико-семантичні особливості термінології обліку та оподаткування в дискурсі публічного управління: корпусне дослідження**

Статтю присвячено комплексному дослідженню лексико-семантичних особливостей англomовної термінології обліку та оподаткування в дискурсі публічного управління з опорою на корпусний підхід. Актуальність роботи зумовлена зростанням ролі стандартизованої професійної комунікації, необхідністю уніфікації термінології в умовах глобалізації, а також активним впровадженням цифрових інструментів у сфері публічних фінансів. Особливу увагу приділено функціонуванню термінів у реальних комунікативних ситуаціях, що дозволяє виявити їхню динамічну природу та контекстуальну варіативність. Метою дослідження є визначення лексико-семантичних характеристик термінів обліку та оподаткування, а також аналіз їх функціонування в англomовному публічному управлінському дискурсі. Матеріалом дослідження слугували тексти урядових документів, аналітичних звітів і наукових праць, а також дані корпусу British National Corpus. У роботі використано методи корпусної лінгвістики, контекстуального аналізу, елементів кількісного аналізу та лексико-семантичного моделювання. У результаті дослідження встановлено, що терміносистема характеризується чіткою структурною організацією, що включає ядро, приядерну та периферійну зони. Доведено, що ключовими ознаками термінів є полісемія, термінологічна варіативність і контекстуальна залежність значення. Виявлено типові колокації та синтагматичні зв'язки, які забезпечують когерентність і передбачуваність професійного мовлення. Проаналізовано функціональні особливості термінів, зокрема їхню номінативну, когнітивну та комунікативно-прагматичну роль у формуванні публічного управлінського дискурсу. Результати дослідження підтверджують ефективність корпусного підходу для аналізу спеціалізованої термінології та можуть бути використані у подальших лінгвістичних, перекладознавчих і педагогічних дослідженнях, пов'язаних із вивченням мови публічного управління.

*Ключові слова:* корпусна лінгвістика, лексико-семантичний аналіз, облік та оподаткування, публічне управління, термінологія.

### **Tomchakovska Yu. O., Shvelidze L. D., Stashuk T. I. Lexical and Semantic Features of Accounting and Taxation Terminology in Public Administration Discourse: Corpus Research**

The article is devoted to a comprehensive study of the lexical and semantic features of English-language accounting and taxation terminology in public administration discourse based on a corpus approach. The relevance of the work stems from the growing role of standardized professional communication, the need to unify terminology in the context of globalization, and the active implementation of digital tools in public finance. Particular attention is paid to the functioning of terms in real communicative situations, which allows us to identify their dynamic nature and contextual variability. The purpose of the study is to determine the lexical and semantic characteristics of accounting and taxation terms, as well as to analyze their functioning in English-language public administration discourse. The research material comprised government documents, analytical reports, scientific works, and data from the British National Corpus. The work used methods of corpus linguistics, contextual analysis, quantitative analysis, and lexical-semantic modeling. As a result of the research, it was established that the terminological system is characterized by a clear structural organization, which includes the core, perinuclear, and peripheral zones. It is proven that the key

features of terms are polysemy, terminological variability, and contextual dependence of meaning. Typical collocations and syntagmatic connections were identified, which ensure the coherence and predictability of professional speech. The functional features of terms were analyzed, in particular their nominative, cognitive and communicative-pragmatic role in the formation of public administrative discourse. The results of the study confirm the effectiveness of the corpus approach for analyzing specialized terminology and can be used in further linguistic, translation, and pedagogical research on the language of public administration.

*Key words:* corpus linguistics, lexical-semantic analysis, accounting and taxation, public administration, terminology.

Creative Commons Attribution 4.0  
International (CC BY 4.0)



Дата першого надходження статті до видання: 17.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026